

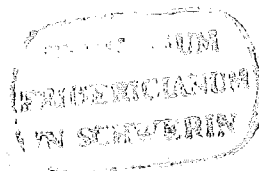
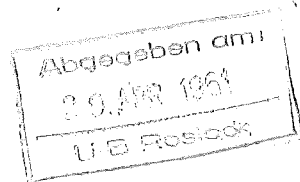
POETAE LATINI

AEVI CAROLINI

RECENSUIT

ERNESTVS DUEMMLER

TOMUS II

BEROLINI

APVD WEIDMANNOS

MDCCCLXXXIV

XXIII.

829

VERSUS IN AQUISGRANI PALATIO EDITI ANNO
HLUDOWICI IMPERATORIS XVI.
DE IMAGINE TETRICI¹.

STRABUS.

Cur non, dulce decus², quoniam se contulit hora,
Et ver floriferis laetum se subrigit austris³,
Magnus et ardentem gradibus legit aethera Phoebus,
Iam spatiis crevere dies, dulcescit et umbra,
⁵ In flores partusque novos et gaudia fructus
Herba recens⁴, arbos datur⁵ et genus omne animantum⁶,
Quod mare, quod silvas, quod rura, quod aera tranat,
Quaerere me pateris, te respondere petitis?
Discere namque mihi votum, tibi dicere promptum⁷.

SCINTILLA⁸.

¹⁰ Nec te, credo, latet, veteres quo more poetae
Digna diis terrisque canebant carmina⁹ magnis.
Aut etenim abrupti montis iuga¹⁰ sola sequentes,
Aut specubus, fossis aut saltus valle remoti¹¹,
Omnigenam pharetrata¹² echonem voce ciebant¹³,
¹⁵ Hirta suis hederis circum bene tempora cincti¹⁴.
Triste nemus testesque ferae timidaeque volucres,
Mens securae¹⁵, procul furibundae crapula curae.
At nos pro silvis, hederis, echone, coturno
Immanes omni ferimus de parte tumultus¹⁶,
²⁰ Et vix ipsa luto subducit pupula sese
Stercoribusque novissima, pro pudor¹⁷, omnis inhorret.
Hinc detractorum, sonat illinc clamor¹⁸ egentum
Nudaeque stercoribus sordescunt crura nigellis.
Has umquam Musae si dilexere nitellas,
²⁵ Stercora, clamores, caenosa fluentia, tumultus,
Respondere tibi nequaquam differo, sed si
Pauca loquar¹⁹, quia deest locus, argue lenius, oro.

[XXIII] STRABUS G p. 143 11 an terraeque? 14 O magnum pharetratae dionem G
ad marg. req., echonem Can. 15 cincta corr. ti G 16 Teste G, Triste corr. F. D. 19 Immanes
corr. Immanes G 21 omnes corr. omnis G 23 Uadaque ad marg. uel Nudaeque G tergoribus G
24 nigellas corr. nitellas G 26 nequiquam superser. uel a G

1) i. e. Theodorici, Gothorum regis. 2) Hor. Carm. I, 1, 2 dulce decus meum. 3) Aen. IV, 183
subrigit auris. 4) Fast. V, 123 recentibus herbis. 5) Georg. IV, 142 in flore novo pomis se fertilis
arbos | Induerat. 6) Met. X, 705 genus omne ferarum. 7) Met. XIII, 10 mihi dicere promptum;
XIV, 841. 8) Cf. supra p. 302 Scintilla quaedam inest et eget fomite. 9) Ex Ponto I, 2, 134 cecini
fausto carmina digna toro; Ov. Ep. XVIII, 137 pluresque canunt... poetae. 10) Ecl. V, 76, Met. X, 172
per iuga montis iniqui. 11) Georg. III, 376 Ipsi in defossis specubus; Iuveni H. e. III, 74 in valle
remota. 12) Cf. supra p. 298 v. 53; Trist. V, 1, 22 pharetrati... amoris. 13) Aen. III, 68 magna
supremum voce ciemus. 14) Amor. III, 9, 61 hedera iuvenalia cinctus | Tempora; Ecl. VIII, 13.
15) Met. I, 100 securae... mentes. 16) Aen. XI, 897; Met. III, 308 tumultus | Non tulit aetherios.
17) Ov. Ep. IX, 111 O pudor. 18) Met. XII, 226 clamore sonat. 19) Aen. IV, 337 pauca loquar.

STRABUS.

829

Primum nosse velim, iuxta quam saepe viamus,
Cur sit imago suis sic effigiata figuris ¹.

SCINTILLA.

- 30 Tetricus, Italicis quondam regnator in oris ²,
Multis ex opibus tantum sibi servat avarus ³,
At secum infelix piceo spatiatur ⁴ Averno,
Cui nihil in mundo, nisi vix fama arida restat.
Quamquam thermarum vulgus vada praeparet olis ⁵,
35 Hoc sine nec causa, nam omni maledicunt ore,
Blasphemumque dei ipsius sententia mundi
Ignibus aeternis ⁶ magnaeque addicit abisso.
Quam statuam vivo artifices si forte dederunt,
Credito, blanditos insano hac arte leoni,
40 Aut etiam, quod credo magis, miser ipse iubebat
Haec simulacra dari, quod saepe superbia dictat.
Infelix nam nullus erit, nisi desinit ipse
Scire quod est ⁷, audens sese quod credere non est.
Curribus atque in equis noris si stare superbos,
45 Non quod sedit equo ⁸, tecum miraberis umquam.

STRABUS.

Cernimus aerias simul adventare columbas ⁹,
Terque die exorta ¹⁰, media et vergente venire:
Talia non vanis addam spectacula rebus ¹¹.

SCINTILLA.

- Nonne vides humiles saevos quasi amare tyrannos ¹²?
50 Non ex corde tamen, sed enim pro temporis huius
Pace, petunt pastum, non nidificando quiescunt ¹³.

STRABUS.

Cur dextra de parte ¹⁴ nolam gestare videtur?
Nudus ob hoc solum, puto, ut atra pelle fruatur.

31 Avarem coni. Grimm 32 Ut ... spatietur coni. Grimm 42 deserit G, desinit corr.
Ebert 52 dextra deprome rotam coni. Grimm

1) Cf. de hac Theodorici regis effigie Agnelli librum pontifical. ecclesiae Ravennat. c. 94 (SS. rer. Langobardic. p. 338), qui a. 801 Carolum regem hanc pulcherrimam imaginem Ravenna deportatam in suo palatio qui Aquisgranis vocatur firmasse refert. 2) Aen. II, 556 quondam ... | Regnatorem Asiae; Met. XV, 9 Italicis ... in oris. 3) Amor. III, 7, 50 possedi dives avarus opes; cf. Met. XIII, 626. 4) Georg. I, 389 secum spatiatur harena. 5) Cf. Gregor. Dialog. IV c. 31. 6) Fast. III, 421 Ignibus aeternis. 7) Boetii de consol. phil. II c. 5 eadem (sc. humana natura) tamen infra bestias redigatur, si se nosse desierit. 8) Agnellus l. l. equus ex aere, auro fulvo perfusus, ascensorque eius Theodoricus rex scutum sinistro gerebat humero, dextro vero brachio erecto lanceam tenens; Art. Am. III, 778 resedit equo. 9) Ex Ponto III, 3, 19 aeriae ... columbae. 10) Fast. II, 330 orta dies. 11) Cf. Georg. IV, 3 levium spectacula rerum. 12) Ibis 367 saevi ... tyranni. 13) Agnellus l. l. Ex naribus vero equi patulis et ore volucres exhibant in alvoque eius nidos haedificabant. 14) Met. XII, 272 dextraque a parte.

SCINTILLA.

Etsi non caneret, nequaquam pelle careret,
 55 Quam semel induerat, sed erit quod dicere possis:
 Flagitiosorum certe praeconia summis
 Laudibus accelebrant¹ omnis virtutis egentes²;
 Verius ut dicam: dat nudo opprobria nudus.

STRABUS.

Si quid in his aliud, nobis edicito, nosti.

SCINTILLA.

60 Fulget avaritia exornatis aurea membris,
 Spicula fert³, quae saepe latus pulsare⁴ pigrescens
 Sufficiant solitisque accendant corda rapinis.
 Aurea quod regnat stipata satellite nigro,
 Non aliud portendit enim, quam quod, mala quantum
 65 Luxuries quosdam sensu distendit avaro,
 Tantum pauperies alios devastat adurens.
 Quam subterlabuntur aquae⁵, quia, teste poeta⁶,
 Semper avarus eget; quod desunt frena, notabis,
 Quodque super lapides plumbumque et inane metallum⁷
 70 Currit equo, signat se pectore belua duro⁸,
 Corde pigro sensuque cavo regnare superbiam.
 O pestis sine fine nocens⁹, non sufficit omnem
 Pervolitasse¹⁰ orbem bellis et caede potentum,
 Quin etiam faciem praeclara palatia contra
 75 Christicolasque greges videas posuisse nefandam.
 Ante pedes ternos parentibus undique nervis
 Ille tuus sonipes vacuum super aera nando¹¹
 Tollet et albentes monstrabitur inter olores¹²,
 Quam pia corda tuis macules, vis pessima, telis.
 80 Iam tamen ipsa pedem vanis conatibus unum
 Optima nequiequam contra consulta levasti,

57 accelerant *G*, accelebrant *corr.* *Canis*. 71 superbiam *G*, superbam *Can.* 75 uides *corr.*
 deas *G* 79 maculas *Can.* 80 conatibus *corr.* natibus *G* 81 nequaquam *G*

1) *Ex Ponto IV*, 8, 45 vestrarum ... praeconia laudum, 87 Unde tuas possim laudes celebrare recentes. 2) *Aen. XI*, 27 virtutis egentem. 3) *Cf. Prudent. Psychom.* 508 Cuspis Avaritiae; *Fast. V*, 542 spicula ferre deae; *Aen. V*, 307 Spicula ... ferre. 4) *Met. XI*, 529 pulsarunt ... latera. 5) *Ecl. X*, 4 fluctus subterlabere Sicanos. 6) *Hor. Ep. I*, 2, 56; *Hieronym. in ecclesiast.* 5, 9 (*Opp. ed. Vallarsius III*, 430) Qui diligit argentum, non implebitur argento, et qui diligit divitias, non fruetur eis. Avarus igitur describitur, quod numquam opibus expleatur, et quanto plus habuerit, tanto plus cupiat, Flacci quoque super hoc concordante sententia, qui ait: Semper avarus eget. 7) *Gregor. in Iob* (c. 19, 24) l. XIV c. 25 (*Opp. edd. Benedict. I*, 370) Recte quoque per plumbi laminam eos accipimus, quos avaritiae pondus gravat ... per plumbum namque, cuius natura gravis est ponderis, peccatum avaritiae specialiter designatur, quod mentem, quam infecerit, tam gravem reddit, ut ad petenda sublimia attolli nequaquam possit. 8) *Met. XIV*, 757 in duro ... pectore. 9) *Ov. Ep. XIX*, 35 sine fine nocebo. 10) *Aen. VIII*, 24 Omnia pervolitat; *Art. Am. III*, 4. 11) *Georg. III*, 109 Aera per vacuum ferri. 12) *Aen. XI*, 580 album ... olorem; *Ecl. IX*, 36 argutos inter ... olores.

- Nam quotiens procerum tibimet coniungere quemquam 829
 Es conata, tibi totiens aut obvia mortis
 Ex insperato venere repagula nigrae¹,
 85 Aut cautela patrum, quos arx sanctissima semper
 Substituit, pestem monitis compescuit atris.
 Deficiet quorum sceptrum de semine numquam²,
 Donec in ignivomâ veniet rex nube coruscans³.

STRABUS.

- Dignum est⁴, ut video, praemissis tristibus ergo
 90 Debita principibus laudum persolvere vota⁵.

SCINTILLA.

- Novi equidem, sed felici numquam offuit ulli
 Adversis firmare animum⁶, neque contigit ullum
 Ante bonum non esse malum: sic numina nerunt⁷.
 Aurea, quae prisci dixerunt saecula vates⁸,
 95 Tempore, magne, tuo, Caesar, venisse videmus.
 Tu pietate reples quicquid minus esse putasti;
 Thesauris alii, meritis tu comptior esto,
 Tu bonitate places⁹, alique tyrannide gaudent.
 Solus ad omnigenas transis, rex magne, triumphos:
 100 Quem te namque vocem, nisi magnum in plebe Moysen,
 Qui populos tenebris per lumen ducis¹⁰ adeptis,
 Qui morum nova templa struis¹¹, qui munera Christi,
 Quae conlata tibi, cunctis communia praestas.
 Ille umbram, tu corpus habes¹², heremo ille remota
 105 Arte tabernaculum et serpentes finxit aenos,
 De silice hausit aquam, sumens de manna pruinis¹³:
 Tu vero in populis paradysi ad amoena vocatis
 Templa regis fundata sacris, rex magne, lapillis¹⁴,
 Quorum pensa pater quondam tibi magnus adauxit;
 110 Aurea cui ludunt summis simulacra columnis,
 Cuius ad ingenium non confero dogma Platonis.
 Lacte fluis et melle simul petraeque sequentis¹⁵
 Largiris latices undis Pharaone necato.
 Laudibus altithronum celebras per saecula patrem¹⁶,

96 esse potestur G, putasti corr. Grimm 97 esto G, an exstas? 105 tabernaculum corr.
 naclum G 106 hauxit corr. sit G 110 cui lucent coni. Grimm

1) *Sedul. C. P. IV*, 93 nigrae mortis. 2) *Gen. 49, 10* Non auferetur sceptrum de Iuda... donec
 veniat qui mittendus est. 3) *Matth. 24, 30*; *Iuven. praefat v. 23* cum flammivoma descendet nube
 coruscans | Iudex. 4) *Georg. III*, 391, *Aen. VI*, 173 dignum est. 5) *Ov. Ep. VI*, 75 Vota ego
 persolvam? 6) *Aen. III*, 611, *Met. IX*, 745 animum firmas. 7) *Ex Ponto I*, 8, 64 Nerunt fatales...
 deae. 8) *Ecl. IV*, 4—9 toto surget gens aurea mundo; *Aen. VI*, 793 Augustus caesar... aurea condet |
 Saecula qui rursus Latio.; cf. p. 357 v. 16. 9) *Venanti Carm. V*, 9, 11, *IX*, 1, 23 bonitate placens.
 10) *Fast. II*, 679 populum... ducit. 11) *Aen. III*, 84 Templa dei... structa. 12) Cf. *Col. 2, 17*.
 13) *Exod. 16, 14*; *17, 6*; *Fast. IV*, 814 fluminis hausit aquam. 14) Cf. *Apocal. 21, 14*. 15) *Exod. 33, 8*
 terram fluentem lacte et melle; *1 Cor. 10, 4* bibebant autem de spiritali consequente eos petra.
 16) *Iuveni H. euang. II*, 62 Per patris altithroni nomen.

829

- 115 Digna loco cui semper erunt spectacula amoeno.
Hinc magnum Salomonis opus, hinc templa supremis
Structuris aequanda micant, specularia subter
Dant insigne nemus viridique volantia prato¹
Murmura rivorum; ludunt pecudesque feraeque²,
120 Uri cum cervis, timidis cum caprea dammis³.
Si quoque deinde velis, saltabunt rite leones,
Ursus, aper, panthera, lupus, lince, elephant, i
Rinoceros, tigres venient, domitque dracones,
Sortiti commune boumque oviumque virectum.
125 Omnia pacatis animalia litibus assunt,
Aeriae summo quercus de vertice⁴ laetis
Conmodulantur aves rostris et suave susurrant.
Ast alia de parte⁵ nitens fulgore corusco⁶
Auratus discurrit eques, comitante pedestri
130 Agmine, tintinnum quidam, quidam organa pulsan.
Dulce melos⁷ tantum vanas deluderet mentes⁸
Coepit, ut una suis decedens sensibus ipsam
Femina perdiderit vocum dulcedine⁹ vitam.
Cedant magna tui, super est, figmenta colossi,
135 Roma: velit Caesar magnus¹⁰, migrabit ad arces
Francorum, quodcumque miser conflaverit orbis.
En quis praecipue iactabat Graecia sese,
Organa rex magnus non inter maxima ponit¹¹.
Quae tamen inceptos servant si intacta canores,
140 Deses erit, qui saepe suo quatit aera plectro.
Ante tamen spreta iactabit pelle lacernam
Et ferri rapta bachatus mole sonoros
Comminuet truncos et iniquas voce cicutas,
Nec frustra, quia nulla suo pro carmine dona
145 Emeruit, saltem ut fulvi pars extima nigros
Auri¹² conlatis meritis depingeret artus.
Interea magnis crepitant tabulata catervis,
Quae clarum sequitur pulcherrima turba¹³ Moysen.
Obstupui, fateor, gemmis auroque decorum¹⁴
150 Et vidi et mecum volvens tum singula, volvi¹⁵,

134 colosi G

135 arces ad marg. uel Romanas G

141 lacertos coni. Grimm

1) *Met. I*, 297, *XIII*, 924 viridi prato. 2) *Isai.* 11, 6 Habitabit lupus cum agno, et pardus cum hoedo accubabit; vitulus et leo et ovis simul morabuntur... 7 Vitulus et ursus pascentur etc.; 65, 25; *Georg. III*, 480 Et genus omne... pecudum... omne ferarum. 3) *Ecl. VIII*, 28 Cum canibus timidi venient ad pocula dammae. 4) *Aen. III*, 679 cum vertice celso | Aeriae quercus. 5) *Aen. IV*, 153 alia de parte. 6) *Georg. IV*, 98 fulgore coruscant. 7) *Theodulf. ad Carol. reg.* 145 (I, 487) Dulce melos canerem. 8) *Aen. X*, 642 deludunt somnia sensus. 9) *Met. I*, 709 vocisque... dulcedine. 10) *Fast. IV*, 124 Magnus.. Caesar. 11) *Einhardi transl. S. Marcellini et Petri c.* 7 Hic est Georgius Veneticus, qui de patria sua ad imperatorem venit et in Aquensi palatio organum, quod graece hydraulica vocatur, mirifica arte composuit; *Einhardi ann.* 826; cf. *supra* p. 76 *Erinold. Nigell. l. IV*, 639—42. 12) *Met. X*, 648, *XIV*, 395 fulvo... auro. 13) *Amor. I*, 7, 87 turba sequetur. 14) *Aen. I*, 655, 728 gravem gemmis auroque; cf. *Thegan. Vita Hludow. imp. c.* 19 Numquam aureo resplenduit vestimento, nisi tantum in summis festivitatibus. 15) *Aen. VIII*, 618 per singula volvit.

- An Salomona pium an magnum Davida viderem, 829
 Herodem non esse sciens, nec talis honoris¹
 Participem faciat caeli rex optimus illum.
 Percepi tandem, postquam rigor ossa reliquit²,
 155 Ora sacri cornuta patris splendore corusco³;
 Hunc cui fulgorem divi consortia verbi
 Ediderant⁴, qui in terrigenis mitissimus extat⁵.

(De Hlothario imperatore)

- At latere e dextro sancti spes optima regni
 Procedit Iosuae praesagi nominis heres⁶,
 160 Cui nil defuerit morum, virtutis, honoris,
 Qui si sospes erit, postquam te regna polorum
 Sustulerint visoque dei laetabere vultu,
 Principe sub Christo terris caeloque canetur
 Perficietque bonus primordia talia finis.

(De Hludowico rege)

- 165 Inde tuos, Ionathas, laeti, dulcissime, vultus⁷
 Contemplamur, adest tibimet par gratia pacis,
 Par morum probitas, semper victoria compar.
 Digna equidem referes nomen⁸ virtute paternum;
 Quamquam cura minor⁹, tamen est tibi gloria consors¹⁰;
 170 Nec doleas, quod gaza negat, concordia praestat¹¹.

(De Pippino rege)

- Tertia gemma suos umquam non perdat honores,
 De cuius meritis, quod non mihi visus inussit¹²,
 Haurio florigena laetae dulcedine famae¹³.
 (De Iudith imperatrice et Karolo Augustorum filio)
 Occurrit trepidae pelagi vastissima prorae
 175 Inlucies, via quam suadet modo coepta secandam¹⁴,
 Sed moles absterret aquae¹⁵ atque volubilis obex.
 Vidi equidem¹⁶, cum pulchra Rachel solamen avorum
 Benjamin dextro produceret ordine, cuius
 Larga salus sanctam refovet per saecula senectam,
 180 Quem pars quinta super, quam laetus percipit alter¹⁷,

154 Percipi corr. cepi G 155 Ossa corr. Ora G 158 huic versui antecedunt in G haec alia manu scripta

Non circumdantis timeo me milia plebis: (Psalm. 3, 7)
 Quem metuant fines terrarum funditus omnes, (Ps. 66, 8)
 Gaudebunt mea, cum tibi decantauero, labra. (Ps. 70, 23)

1) *Aen. I*, 335 tali me dignor honore. 2) *Ib. III*, 308, *IX*, 475 calor ossa reliquit. 3) *Exod.* 34, 30 Videntes autem Aaron et filii Israel cornutam Moysi faciem timuerunt prope accedere; *Venanti V. S. Martini III*, 57 splendore coruscans. 4) *Exod.* 29 quod cornuta esset facies sua ex consortio sermonis domini. 5) *Numer.* 12, 3 Erat enim Moyses vir mitissimus super omnes homines, qui morabantur in terra. 6) *Met. VI*, 239 aviti nominis heres; *XV*, 819. Cf. de nomine *Hlotharii Epitaph. Chlodarii v.* 29—80 (*I*, 72). 7) *Fast. IV*, 343 laeto celeberrima volta. 8) *Aen. V*, 564 Nomen avi referens Priamus; *XII*, 225 paternae | Nomen erat virtutis. 9) *Baioariae regno tantum praecerat*. 10) *Sedul. C. P. I*, 18 gloria consors. 11) *Ib. IV*, 8 quidquid natura negat se iudice praestat. 12) *in regno Aquitaniae tunc morabatur*. 13) *Iuvenal. Sat. VII*, 39 dulcedine famae. 14) *Met. XIII*, 418 viam suadet; *Ep. VI*, 126 coeptas .. vias; *Aen. VI*, 900, *XII*, 368 viam secat. 15) *Art. Am. III*, 126 mole fugantur aquae. 16) *Georg. I*, 193 vidi equidem. 17) *Genes.* 48, 22 Do tibi partem unam extra fratres tuos, quam tuli de manu Amorrhaei.

829

- Credo, manet¹, namque ipse suo splendeat honore,
 Ipse tribumque genusque² pia virtute creabit,
 In quo mater ovans, quamvis quid passa dolet,
 Gaudia totius prompsit felicia mundi.
 185 Gratia, quae teneram vestit miranda iuventam,
 Maturos iam format honesto in pectore³ sensus.
 Felix progenies tali mansura nepote:
 Nomine quem sequitur, factis, da Christe, sequatur,
 Moribus, ingenio, vita, virtute, triumphis,
 190 Pace, fide, pietate, animo, sermonibus, ausu,
 Dogmate, consiliis, successu et prole fideli.
 Et si perspicitis, non frustra nomine Iudith,
 At Iudith virtute refert et religione,
 Assyrius cui praedo caput summisit acerbum⁴:
 195 Illa gulam mortis fidei mucrone trucidans
 Libertatis opem salvatis civibus auget⁵.
 Tympana raucisona pulsavit pelle Maria⁶,
 Organa dulcisono percurrit pectine Iudith⁷.
 O si Sapho loquax vel nos inviseret Holda⁸,
 200 Ludere iam pedibus vel ferre futura valeres.
 Quicquid enim tibimet sexus subtraxit egestas,
 Reddidit ingeniis culta atque exercita vita.
 In qua multa simul nobis miranda videmus⁹:
 Semine stat locuples, apparet dogmate dives,
 205 Est ratione potens, est cum pietate pudica,
 Dulcis amore, valens animo, sermone faceta:
 Laeta cubans, sit laeta sedens, sit laeta resurgens,
 Laeteturque poli felix in sede locata¹⁰.
 (De Hildwino archicappellano¹¹)
 Protinus in magno magnus procedit Aaron
 210 Ordine mirifico, vestis redimitus honore.
 Punica tintinnis respondent mala sonoris¹²:
 Mala fidem, tintinna sonant documenta salutis,
 Quis utrisque pius vario pater ordine fulget
 Et divina sacro celebrat celer orgia cultu.
 215 Ante tibi contingit aquis, Thetis uda¹³, carere,
 Idola quam tantus coquat execranda sacerdos,
 Idola, quae plebem stravere securibus almam¹⁴;
 Idola avarus habet, tu dicis, apostole Christi¹⁵.

198 religione corr. religione G

194 submitit corr. summisit G

200 fidibus coni. Watt.

1) *Alamanniae ducatus*. 2) *Aen. VII*, 708 et tribus et gens. 3) *Ib. XII*, 155 pectus... honestum. 4) *Cf. Prudent. Psych.* 60; *Met. III*, 502 caput... summisit in herba. 5) *Fast. II*, 630 per scelus auget opes. 6) *Exod.* 15, 20 Summisit ergo Maria prophetissa... tympanum in manu sua; *Fast. IV*, 213 tympana pulsant. 7) *Iudith.* 16, 1, 2; *Georg. I*, 294 percurrit pectine telas. 8) 4 *Reg.* 22, 14 Holdam prophetidem uxorem Sellum. 9) *Aen. I*, 494 Haec... miranda videntur. 10) *Fast. III*, 615 hac nuper sede locatos; *Aen. II*, 525 in sede locavit. 11) *abbas sancti Dionysii et archicappellanus intra annos 818 et 830, de quo cf. Simson Ludwig der Fromme II*, 233. 12) *Exod.* 28, 33, 34. 13) *Met. XI*, 237 Theti nuda. 14) *Exod.* 32, 4, 28. 15) *Eph.* 5, 5 avarus, quod est idolorum servitus.

- I decus, i mundi, melioribus utere fatis¹, 829
 220 Vive deo felix, felici fine potire. (De Einharto magno)
 Nec minor est magni reverentia patris habenda
 Beseleel, fabre² primum qui percipit omne
 Artificum praecautus opus: sic denique summus
 Ipse legens infirma deus, sic fortia temnit³.
 225 Magnorum quis enim maiora receperat umquam,
 Quam radiare brevi nimium miramur homullo⁴?
 (De Grimaldo magistro)
 Quamvis subter agas regum⁵ tabularia vitam,
 Non te praetereo⁶, specubusne latebis, Homere⁷?
 Novi namque Sicana tibi spelea⁸ placere,
 230 Solus ubi Musis⁹ Musarum et amore fruaris.
 Saepe tamen magnis victoribus optima cedis
 Carmina: tempus erit rutilo te sole calere¹⁰.
 Corporis at nostri si singula membra loquaces
 In linguas vario rerum vertantur ab usu¹¹,
 235 Argutae aut setis possint crevisse cicutae¹²,
 Omnibus impar ero magnorum promere laudes,
 Ut dignum est, procerum; melius miranda tacemus,
 Quam tam magnum humili pondus sermone levemus¹³.
 Cura mihi fuerat¹⁴ tales cognoscere fasces
 240 Rimabarque sagax tantarum munia rerum,
 Dumque sitim iam pene sacro restinximus¹⁵ haustu —
 Et sitis est ingens tam fervida cura videndi —¹⁶,
 Quaeritur¹⁷, unde essem et missu cuiatis adessem¹⁸.
 Obstupui et totam pavitans rem ex ordine pando¹⁹:
 245 Sufficiat, vidisse semel²⁰, laudare perennis
 Instat amor²¹, divina manum elementia vestram
 Omnibus in populis faciat retinere trophea
 Felicemque patrum famam cum prole togata,
 Et fieri in magno allectos per saecula senatu,

219 factis *G*, fatis *Canis*. 223. sit *coni. Iaffé* 224 levans .. qui fortia *coni. Iaffé* 226 brevi
 in *coni. Iaffé* 234 uertuntur *G* 248 togatam *G*

1) *Aen. VI*, 546 I decus, i nostrum; melioribus utere fatis. 2) *Exod.* 36, 1 Beseleel et Ooliab .. quibus dedit dominus ... intellectum, ut scirent fabre operari; 31, 4; 35, 33 quidquid fabre adinveniri potest; *Met. VIII*, 159 fabrae celeberrimus artis | Ponit opus. 3) 1 *Cor.* 1, 27 et infirma mundi elegit deus, ut confundat fortia. 4) *Cf. Walafridi prolog. ad vitam Karoli*: Praedictus itaque homuncio — nam statura despicabilis videbatur etc. 5) fortasse iam in comitatu *Hludowici iunioris fuit*; *Georg. II*, 502 populi tabularia vidit. 6) *Fast. V*, 729, *Amor. III*, 6, 45 Nec te praetereo. 7) *Grimaldus etiam ab Ermenrico Homerus appellatur, cf. epistolam eius a me editam p. 46 v. 112.* 8) *Cf. Ecl. X*, 52. 9) *Aen. VII*, 776 Solus ubi in silvis. 10) *Fast. III*, 531 Sole .. calent. 11) *Met. XIII*, 905 versis .. membris; *II*, 540 lingua .. loquaci. 12) *Ecl. VII*, 24 arguta fistula. 13) *Aen. VIII*, 309; *Met. IV*, 39 Utile opus manuum vario sermone levemus; *cf. supra p. 352 v. 11.* 14) *Arator ad Parthen.* 49 Cura mihi dudum fuerat. 15) *Ecl. V*, 45 sitim restinguere rivo. 16) *Met. XIV*, 835 si tibi cura videndi. 17) *scil. ab imperatore.* 18) *Prudent. Psychom.* 706 exquirens .. 708 Quem colat et missu cuiatis venerit. 19) *Aen. III*, 179 remque ordine pando. 20) *Ib. VI*, 487 Nec vidisse semel satis est; iuvat usque morari. 21) *Fast. II*, 805 Instat amans; *cf. p. 361 XV*, 6.

829

250 Utque timent vestros laetis in saltibus arcus
 Ursus, aper, timidusque lepus, cervique fugaces¹,
 Damma, lupus, immane boumque examen agrestum,
 Sic Vulgar² Sarraque cenus malus hospes³ Hiberis,
 Brutus Britto, Danus versutus et horridus Afer
 255 Subdat honorandis sua colla⁴ exterrita dextris.
 Nunc tandem crevit felix res publica, cum sat
 Et reges sapiunt simul et regnant sapientes⁵.
 Tetrice stulte, vale; quia te suadente canebam,
 Non mirum est⁶ vitiis nostram sordere⁷ camenam,
 260 Nec mihi materiem⁸ nec verba ostendere nosti:
 Haec tibi si qua ferat ratio, tum, Musa, nitebis;
 Hic calamum placuit, Vesper iam⁹, figere, surgit.

Edidit haec Strabus, parvissima portio fratrum,
 Augia quos vestris insula alit precibus¹⁰.
 Strabonem quamquam dicendum regula clamet,
 Strabum me ipse volo dicere, Strabus ero.
 5 Quod factor vitiavit opus, si dicere fas est¹¹,
 Hoc vitiato edam nomine, parce deus.

XXIII a.

AD IUDITH IMPERATRICEM.

Omnia qui solus rerum secreta tuetur,
 Praemia qui fidei devotis mentibus offert,
 Illius arbitrio factum nutuque fatebor,
 Ut, qui corde humili vobis fidissimus esse
 5 Iam pridem statui, tandem quo nescio casu¹²,
 Servitio attraherer vestro prolisque beatae,
 Quam vestris regnique simul profectibus huius
 Alma dei pietas concessit surgere magni.
 Vos vestrosque dei semper miserata potestas
 10 Protegat, exaltet, firmet, regat, armet, adornet.

250 an latis?

253 sarraeque cynos G

254 affer corr. afer G

258 stute corr. stulte G

[XXIIIa] ex G p. 163

1) *Georg. III*, 539 timidi dammae cervique fugaces. 2) *Contra Bulgares in limite ad Drawam fluvium a. 827—829 bellum gerebatur, contra Brittones mense Aprili anni 830 Hludowicus imperator bellum suscipere voluit.* 3) *Ov. Ep. XIII*, 44 malus hospes eras. 4) *Venanti Carm. III*, 30, 7 Subdere colla decet. 5) *Boetii Philos. consol. I c. 4; Prudent. c. Symmach. I*, 30—32 Esset | Publica res, inquit, tunc fortunata satis, si | Vel reges saperent, vel regnarent sapientes. 6) *Met. XII*, 539 mirum est. 7) *Cf. supra p. 333 v. 3* Non ignoro quidem vitiis sordere camenam; *Ecl. II*, 44 sordent tibi munera nostra. 8) *Trist. II*, 321 Nec mihi materiam; *Amor. I*, 1, 19 Nec mihi materia est. 9) *Cf. Ecl. VI*, 86 processit Vesper Olympo. 10) *Cf. supra p. 296 Passio S. Mammae XXVI*, 60 Augia quem felix Strabonem nomine nutrit. 11) *Ex Ponto IV*, 8, 55 si fas est dicere; 16, 45 Dicere si fas est. 12) *Trist. III*, 3, 8 nescio quo .. modo.